

УДК 378:769.011.3-057.875

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ У ПРОЦЕСІ ЇХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Петро ПЕТРИЦА

Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка

Анотація: У статті розглянуто результати опитування студентів груп фізичної реабілітації ТНПУ імені В. Гнатюка до фізичної культури і спорту. Вивчено ставлення студентів груп фізичної реабілітації до фізичної культури і спорту. Встановлено, що більшість опитаних вважають фізичну культуру як необхідний елемент загальної культури особистості. У той же час половина опитаних (55,3%) не мають інтересів у сфері активних занять фізичними вправами.

Ключові слова: фізична культура, фізичне виховання, спорт, студент, здоров'я, вищий навчальний заклад.

Постановка проблеми. Здоров'я є інтегральною якісною характеристикою особистості та суспільства, яка поєднує соціальний, духовний, психічний, фізичний компоненти і дає людині відчуття внутрішньої гармонії, благополуччя і загального задоволення життям. Тому найважливіше завдання педагога – це турбота про здоров'я студентів, адже воно є запорукою життєрадісності, бадьорості, повноцінного розумового та фізичного розвитку [9].

За останній час різко зросла кількість випадків захворюваності, зокрема на гіпертонію у три рази, стенокардію у 2,4 рази, інфаркт міокарду на 30%. Середня тривалість життя зараз в Україні становить 55 років у чоловіків та 63 роки в жінок. Тому і віковий період захворювань набагато помолодшав. У своїй основній масі це вік студентської молоді [2].

Фізична культура і спорт є важливим засобом у системі освіти та виховання студентської молоді, формування в них основ здорового способу життя, організації активного відпочинку, розвитку та відновлення фізичних та духовних сил, позитивних моральних і вольових якостей, реабілітації та корекції здоров'я [9].

Практика показує, що багато викладачів фізичного виховання не володіють достатньою мірою необхідним рівнем знань про особливості організації та методики роботи спеціальних медичних груп, виявляють пасивність та інертність у цій важливій роботі, помилково вважаючи її лише додатковим навантаженням.

Процес фізичного виховання ослаблених хворобою студентів дуже складний. Лише при глибокому його осмисленні можна ефективно і правильно використовувати ті можливості, які є в навчальних закладах для успішної роботи в цьому напрямі. Сучасність вимагає поновлення форм і методів цієї роботи.

Аналіз науково-методичних джерел виявив, що питанню фізичної культури і спорту студентської молоді приділяється належна увага. Мотиваційно-ціннісне ставлення до фізкультурної діяльності розглядали А. Ковальов, Г. Лещенко, С. Сичов, О. Смакула, Є. Столітенко та ін.; розуміння дії і взаємодії потреб, мотивів і завдань особистості, механізми їх формування в процесі педагогічної діяльності досліджували: В. Бальсевич, М. Віленський, О. Дубогай, В. Ільїна, В. Новосельський, М. Симонова, Б. Шиян та ін.; питання формування потреб фізичного вдосконалення у студентів вищих педагогічних навчальних закладів розглянуто в роботах О. Внукова та П. Щербака.

Поряд з цим ми виявили, що недостатня увага приділяється питанням фізичної культури та спорту студентів, зарахованих до груп фізичної реабілітації, що і спонукало нас до більш глибокого дослідження означеної проблеми.

Зв'язок роботи з науковими темами та планами. Дослідження виконано відповідно до теми «Підготовка майбутнього вчителя до інноваційної діяльності в сучасній школі» номер (держреєстрації 0111U001321).

Мета дослідження – визначити ставлення студентів груп фізична реабілітація ТНПУ ім. В. Гнатюка до фізичної культури і спорту.

Завдання дослідження:

1. Вивчити в науковій і методичній літературі проблему ставлення студентів груп фізичної реабілітації до фізичної культури і спорту
2. Проаналізувати за результатами анкетування ставлення студентів до фізичної культури і спорту, організації занять фізичного виховання у вищих навчальних закладах.

Об'єкт дослідження: фізичне виховання студентів груп фізичної реабілітації.

Предмет дослідження: ставлення студентів групи фізичної реабілітації до фізичної культури і спорту.

Методи дослідження: теоретичні – аналіз та узагальнення матеріалів вітчизняної та зарубіжної наукової і методичної літератури; періодичні видання та Інтернет-ресурси; емпіричні – опитування. Результати анкетування оброблялись з використанням програми методів математичної статистики.

Організація дослідження. Для дослідження різних сторін ставлення до фізичної культури і спорту ми провели опитування студентів, за допомогою розробленої нами анкети закритого типу. В анкетуванні приймали участь 103 студент груп фізичної реабілітації першого і другого курсу Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз ставлення студентів до фізичної культури і спорту неможливий без виявлення базових дефініцій. У нашому випадку це фізична культура і спорт.

Поняття фізичної культури науковці трактують по різному. Цікавим, на нашу думку, є визначення фізичної культури М.В. Видріна [3]. Це діяльність і соціально значущі результати по створенню фізичної готовності людей до життя; це, з одного боку, специфічний прогрес, а з другого, – результат людської діяльності, а також засіб і спосіб фізичної досконалості. Фізична культура – це вид культури людини і суспільства.

Фізична культура за Б.А. Ашмаріним [1] – це частина загальної культури особистості й суспільства, що становить собою сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених і використовуваних для фізичного вдосконалення людей.

Схожий підхід ми спостерігаємо у визначенні В.П. Лук'яненко [5], де фізична культура – це елемент культури особистості, специфічний зміст якого становить раціонально організована, систематична діяльна активність, використовувана людиною для оптимізації стану свого організму. Найбільш вдалим, на нашу думку, є визначення **фізичної культури** як сукупності досягнень суспільства в створенні й раціональному використанні спеціальних засобів, методів і умов цілеспрямованого фізичного та духовного вдосконалення людини (Б. М. Шиян) [8].

Звернемо увагу на широке розмаїття існуючих визначень поняття «спорт», що розглядається, стосовно його змісту. М. Пономарьов стверджує: «Спорт – соціальний інститут виховання, що має характер ігрової фізичної діяльності, яка пов'язана із зіставленням рівня розвитку фізичних і духовних здібностей». С. Гуревич і В. Морозов вважають, що «спорт слід розглядати як спеціалізоване фізичне виховання, яке спрямоване на оволодіння майстерністю в окремих видах рухової діяльності» [4].

В. Столяров розглядає спорт як змагання, що є, передусім, «гуманною, ігровою моделлю змагальних ситуацій реального життя» [7; 67]. На думку В. Лук'яненко, «спорт – це багатоманітне соціальне явище, що складає невід'ємний елемент фізичної культури організму, специфічним змістом котрого є змагальна діяльність і підготовка до неї» [5; 33]. І, нарешті, визначення спорту, що міститься у Законі України «Про фізичну культуру і спорт»: «...Спорт є органічною частиною фізичної культури, особливою сферою виявлення та уніфікованого порівняння досягнень людей у певних видах фізичних вправ, технічної, інтелектуальної та іншої підготовки шляхом змагальної діяльності...» [6].

На сучасному етапі розвитку суспільства важливим є значення фізичної культури як самостійної і особливої галузі загальної культури, спрямованої, головним чином, на зміцнення здоров'я людини, продовження її творчої активності та життя, а також на зростання і вдоско-

налення її всебічного й гармонійного розвитку та використання набутих якостей у суспільній, трудовій та інших видах діяльності.

Фізична культура та спорт у плані збереження і відновлення здоров'я, повинні займати значно вище місце, ніж вони займають сьогодні. Саме тому, кожному педагогові потрібно знайти своє місце у вирішенні завдань по впровадженню нових технологій щодо поліпшення та відновлення здоров'я студентів.

Результати досліджень та їх обговорення. Аналізуючи анкетні дані, ми виявили, що 90,7% респондентів вважають важливими заняття фізичною культурою і спортом для загальної культури особистості, важко відповісти 2,7% опитуваних і 6,7% не визнають, що фізична культура і спорт стосуються загальної культури особистості студента (рис. 1).

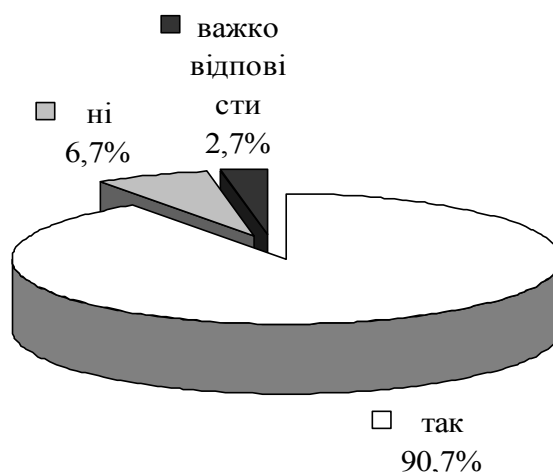

Рис. 1. **Вважаєте Ви фізичну культуру необхідним елементом загальної культури особистості студента**

За результатами анкетування виявлено, що 29,3% студентів цікавляться та намагаються якомога більше дізнатися про фізичну культуру і спорт, ще 38% цікавляться спортом лише під час Олімпійських ігор, чемпіонатів світу, Європи. Викликає занепокоєння, що 32,7% практично не цікавиться фізичною культурою.

Майже третина опитаних студентів (31,3%) вважають себе фізкультурниками, 14,7% – спортсменами. Не мають інтересів у сфері активних занять фізичними вправами 55,3% респондентів. Це свідчить про те, що студенти ще не до кінця усвідомлюють важливість фізичної культури або безвідповідально поставляться до свого здоров'я.

Більша частина опитаних – 57,3% – визначає заняття фізичними вправами дієвим засобом підтримання своєї фізичної підготовленості на належному рівні. Лише 1,3% хотіли б домогтися вищих спортивних результатів. Реформування фізичного виховання у вищому навчальному закладі, поряд з спортом, повинно базуватися на побажаннях студентів.

Тільки кожний другий опитаний студент оцінює стан своєї фізичної підготовленості на рівні «добрий», «нижчий за середній» – 24,7%, «вищий за середній» – 8% і «поганий» – 9,3%.

При з'ясуванні думки опитаних щодо оцінки стану свого здоров'я, встановлено, що абсолютно здоровими вважають себе 9,3% студентів, 68% респондентів вважає, що мають відхилення у стані здоров'я, 22,7% не визначились з відповіддю (табл. 1).

Таблиця 1

Самооцінювання здоров'я респондентами

Як Ви оцінюєте стан свого здоров'я?	%
абсолютно здоровий	9,3
має відхилення у стані здоров'я	68
не може визначитися	22,7

Порівняно з загальноосвітнім навчальним закладом, інтерес до фізичної культури і спорту підвищився у 36% студентів, залишився без змін у 62,7%. Тільки невелика частка респондентів 1,3% вважає, що інтерес до фізичної культури у них знизився. Це говорить про резерв шляхів поліпшення методики проведення занять, упровадження нових форм. Водночас час опитування та результати наших спостережень показують, що заняття з фізичного виховання не відрізняються від уроків фізичної культури в школі.

Висновки:

1. Аналіз науково-методичних джерел довів, що визначення фізичної культури і спорту є досить широко представлене, але водночас ставлення студентів до фізичної культури і спорту не достатньо досліджене.

2. Проведене анкетування виявило, що 90% студентів груп фізичної реабілітації визначають фізичну культуру як необхідний елемент загальної культури особистості студента, проте 32 % респондентів не цікавляться нею. Поряд з тим 55,3% опитаних не мають інтересів у сфері активних занять фізичними вправами та 46% респондентів вважають себе «фізкультурниками» та «спортсменами».

Перспективи подальших досліджень спрямовуватимуться на пошук шляхів, поліпшення форм, засобів фізичного виховання.

Список літератури

1. *Ашмарин Б. А.* Теория и методика физического воспитания / Ашмарин Б. А., Виленский М. Я., Грантынь К. Х. – М. : Просвещение, 1990. – 287 с.
2. *Боднар І.* Теорія, методика і організація фізичного виховання студентів спеціальної медичної групи : навч.-метод. посіб. / І. Боднар – Л. : Українські технології, 2005. – 48 с.
3. *Выдрин В.М.* Теория физической культуры (культурологический аспект) : учебн. пособ. / В. М. Выдрин. – Л. : ГДОИФК им. П.Ф. Лесгафта, 1988. – С. 45.
4. *Качуровський Д. О.* Визначення поняття «спорт»: критичний аналіз існуючих підходів / Качуровський Д. О. // Теорія і практика фізичного виховання. – 2010. – № 2. – С. 543.
5. *Лукьяненко В.* Физическая культура: основы знаний / В. Лукьяненко. – М. : Советский спорт, 2007 – 224 с.
6. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24 грудня 1993 р. № 3809-ХІІ. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
7. *Столяров В.* Социология физической культуры и спорта. (введение в проблематику и новая концепция) / В. Столяров. – М. : СпАрт, 2002. – 346 с.
8. *Шиян Б. М.* Теорія і методика фізичного виховання школярів : навч. посіб. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2009. – Ч.1– 272 с.
9. *Язловецький В. С.* Фізичне виховання студентів з відхиленнями в стані здоров'я : навч. посібн. / Язловецький В. С. – Кіровоград : РВВ КДПУ імені В. Винниченка, 2004. – 352 с.

ОТНОШЕНИЕ СТУДЕНТОВ К ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ И СПОРТУ В ПРОЦЕССЕ ИХ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ

Петр ПЕТРИЦА

Тернопольский национальный педагогический университет имени В. Гнатюка

Аннотация. В статье рассмотрены результаты опроса студентов групп физической реабилитации ТНПУ им. В. Гнатюка к физической культуре и спорту. Изучено отношение студентов групп физической реабилитации к физической культуре и спорта. Выявлено, что большинство опрошенных считают физическую культуру как необходимый элемент общей культуры личности. В то же время половина опрошенных (55,3%) не имеют интересов в сфере активных занятий физическими упражнениями.

Ключевые слова: физическая культура, физическое воспитание, спорт, студент, здоровье, высшее учебное заведение.

**STUDENTS' ATTITUDE TO PHYSICAL EDUCATION AND SPORT
IN THE PROCESS OF PHYSICAL TRAINING**

Petro PETRYTSA

Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University

Abstract. This article deals with the survey results among students of physical rehabilitation groups at Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University on their attitude towards physical culture and sports. The results of the survey demonstrate that most respondents consider physical education as a necessary element of the general culture of a personality. At the same time, half of respondents (55,3%) have no interest in the field of active physical exercise.

Keywords: physical education, physical training, sports, student, health, university.